DRAWING HER STORY

Een initiatief van Stichting NIKA
Kunstprojecten in samenwerking met
Vrouwencentrum SAAMI/Meerwaarde

Initiatief en organisatie	Nienke Verschuur en Karin Janssen Stichting NIKA Kunstprojecten
Bestuur	Sanne Cohen Sietske Dijkstra Marloes Otten
Partnerorganisatie	Vrouwencentrum SAAMI, een onderdeel van Meerwaarde
Locatie workshop	Het P-Punt
Locaties expositie	Meerwaarde Het P-Punt Openbare Bibliotheek
Fotografie	Karin Janssen Beatrice Graumann
Omslag catalogus	detail tekening van Margriet Smit
Docente workshop	Beatrice Graumann
Grafisch ontwerp	Miranda van Agthoven, Twin Media bv
Inleiding	Anna Tiggelaar
Druk en afwerking	ZuidamUithof Drukkerijen
DVD	Petronella Productions

Met dank aan alle deelneemsters, ook aan hen die niet in deze uitgave genoemd worden.

Op de afbeeldingen en teksten in deze uitgave rust beeldrecht en auteursrecht. Hergebruik van de informatie van deze uitgave, in welke vorm dan ook, is niet toegestaan, tenzij van te voren schriftelijk met Stichting NIKA Kunstprojecten overeengekomen.

www.stichtingnika.nl

DRAWING HER STORY

EEN INITIATIEF VAN STICHTING NIKA KUNSTPROJECTEN IN SAMENWERKING MET VROUWENCENTRUM SAAMI/MEERWAARDE

VOOR WOORD

DOOR STICHTING NIKA KUNSTPROJECTEN

Wie is eigenlijk mijn buurvrouw? Wat is haar verhaal? Op het eerste gezicht een alledaagse vraag, maar tevens een essentiële. Want interesse in de mensen om ons heen vormt de basis voor een gezonde samenleving. Zonder onszelf dit soort vragen te stellen, leven we langs elkaar heen, blind voor de schoonheid van de ander. Gelukkig stellen veel mensen zich deze vraag wel. Op zoek naar een antwoord creëerde Stichting NIKA Kunstprojecten *Drawing her Story*. Teken haar verhaal.

Stichting NIKA Kunstprojecten brengt mensen dichter bij elkaar. Dit doet ze door gebruik te maken van de mogelijkheden van beeldende kunst. Om invulling te geven aan haar doelstelling heeft NIKA *Drawing her Story* opgezet, een cultureel integratieproject dat op lokaal niveau wordt uitgevoerd. Tien weken lang komen vrouwen van allerlei nationaliteiten bijeen in buurthuizen. Allerlei nationaliteiten, dus ook Nederlandse vrouwen. De vrouwen vertellen elkaar aan de hand van tien thema's wie ze zijn en waar ze vandaan komen. Vervolgens tekenen ze deze verhalen, waarbij het uitgangspunt is dat de vrouwen elkaars verhaal tekenen. Zodoende maken zij op een bijzondere en zeer intensieve manier kennis met elkaar.

Om na afloop van de tekenbijeenkomsten ook de overige de buurtbewoners kennis te laten maken met hun buurvrouwen, wordt een tentoonstelling van het werk georganiseerd. Deze expositie reist rond door de plaats waar de vrouwen wonen en wordt op openbaar toegankelijke plaatsen, zoals de bibliotheek en het gemeentehuis, tentoongesteld. Zo kan iedereen kennismaken met de fascinerende verhalen en tekeningen van de deelneemsters. Een directe interactie met de buurt wordt aangegaan tijdens de openbaar toeganke-

lijke discussies die NIKA bij de exposities organiseert, waaraan ook de vrouwen uit de workshop deelnemen.
Drawing her Story wordt in verschillende steden en dorpen uitgevoerd, waarbij NIKA steeds samenwerkt met lokale welzijnsorganisaties. Voor u ligt het resultaat van de workshop in Hoofddorp. *Drawing her Story* is door NIKA aangegrepen als een periode van onderzoek. NIKA onderzoekt wat de beste manier is om beeldende kunst als integratiemiddel toe te passen. Haar bevindingen legt ze vast in een handboek, waarvan gemeentes en welzijnsorganisaties gebruik kunnen maken wanneer ook zij een *Drawing her story* project willen opzetten. Het handboek is gratis te downloaden is op www.stichtingnika.nl.

Drawing her Story laat zien dat het begrip 'allochtoon' heel gevarieerd is. Achter dit begrip gaat een wereld schuil van verschillende mensen uit oneindig veel verschillende landen, met verschillende culturen, geloven, ideeën en dromen. Al deze mensen hebben hun eigen reden gehad om naar Nederland te komen.
"Emigratie is heel moeilijk", vertelt Mary, een deelneemster uit Soedan. "Ik heb alles achtergelaten, mijn familie, mijn vrienden, mijn huis en het land waar ik ben opgegroeid en dat ik zo door en door ken en begrijp. Ik vertrok naar een ver en vreemd land waar ik noch de taal sprak noch de cultuur kende." Of iemand nu om bijvoorbeeld romantische redenen naar een ander land vertrekt of hier door verschrikkingen toe wordt gedwongen, emigreren blijft altijd ontzettend moeilijk. Ria, een van de Nederlandse deelneemsters, zegt hierop: "Ik heb er nooit bij stilgestaan hoe ontzettend moeilijk het is om te emigreren. Ik zou niet weten waar ik het zou moeten zoeken als ik opeens een heel nieuw leven op moest bouwen in Soedan, Afghanistan of China. Dood en doodeng lijkt me dat. Ik heb er heel veel bewondering voor dat je dat toch maar voor elkaar hebt gekregen."
NIKA gelooft dat de beeldtaal van een tekening veel meer kan vertellen dan een verhaal in woorden. Een drempel voor veel deelneemsters is de angst dat ze niet zouden kunnen tekenen. NIKA ziet dat als een winstpunt: juist de relatieve naïviteit en het gebrek aan kennis van tekentechnische foefjes bij de vrouwen, maakt de uiteindelijke tekeningen ontzettend krachtig. De tekeningen grijpen terug naar de kern en laten datgene zien wat de deelneemsters kwijt willen, zonder poespas of mooimakerij, met hulp en begeleiding van een gekwalificeerde kunstenaarsdocent.

Deze catalogus geeft een selectie weer van de tekeningen die in Hoofddorp zijn gemaakt. Om privacy- en veiligheidsredenen kunnen niet alle deelneemsters in de catalogus genoemd en getoond worden.
Achterin vindt u op dvd een documentaire die over *Drawing her Story* is gemaakt. Wij wensen u veel plezier toe met het bekijken van het project *Drawing her Story*.

Stichting NIKA Kunstprojecten
Karin Janssen en Nienke Verschuur, directie

INLEIDING
DOOR ANNA TIGGELAAR

Het is negen uur 's ochtends, Zaandam. Het begin van een van de workshops van *Drawing her Story*. De tafel die voor me staat is langzaam gevuld geraakt met lekkernijen. Turkse dürüm, Surinaamse maïzenakoekjes, Friessche dúmkes, een wereldkaart van gerechten uit alle windstreken. Iedere schaal is een symbool dat een verhaal vertegenwoordigt, een cultuur. Het thema van deze week is 'eten'. Iedere deelneemster heeft iets klaargemaakt en meegenomen. Tijdens deze les vormen de recepten het uitgangspunt om elkaar via een getekend verhaal uit te leggen hoe een gerecht wordt klaargemaakt.

Drawing her Story brengt wekelijks vrouwen uit allerlei culturen samen om te tekenen en om elkaar via deze tekeningen deelgenoot te maken van elkaars verhaal. Vrouwen die in andere culturen zijn opgegroeid of via hun familie verbonden zijn met andere gewoontes, andere landen en andere rituelen vertellen hun verhaal aan een Nederlandse buurtgenote en andersom.

Binnen *Drawing her Story* komen verschillende thema's aan de orde. Cultuurverschillen, migratie, familie, herinneringen aan vroeger, maar ook opvattingen over wat het betekent om vrouw te zijn in verschillende culturen. Vooroordelen worden ter discussie gesteld en verhalen worden verteld.
Binnen de workshops worden deze onderwerpen op verschillende manieren uitgewerkt. Zo tekenden de deelneemsters tijdens de les met het onderwerp 'migratie' een landkaart met een daaroverheen vliegende vogel. Een Nederlandse reiger, een witte vredesduif boven Java en een pauw, die je zowel in Nederland als in Iran tegenkomt. Een manier om het thema migratie, dat in het leven van bijna alle vrouwen een grote rol speelt, vorm te geven en

bespreekbaar te maken. Niet alleen tijdens de wekelijkse bijeenkomsten wordt er getekend, veel van de deelneemsters houden tussendoor een dagboek van tekeningen bij. De verhalen die tijdens de workshops getekend en verteld worden, vormen voor veel van de deelneemsters een aanleiding tot reflectie. Imelda, een van de vrouwen die in Hoofddorp aan de workshop deel heeft genomen, zegt het als volgt: "Je gaat hoe dan ook naar binnen. Het is alsof je een fotoalbum hebt dat levend wordt. Als je tekent, herleef je het met je potlood".
Tijdens de workshops blijkt dat juist tekeningen datgene kunnen vertellen wat essentieel is in iemands leven. Communicatie via tekeningen overschrijdt de beperkingen die de gesproken taal met zich meebrengt; beeldtaal is universeel en door iedereen te verstaan. In de verhalen van de deelneemsters hoor je terug hoe de vrouwen elkaar tijdens de workshops op een unieke manier hebben leren kennen. Of zoals Imelda het contact met haar buurtgenote beschrijft: "Ze brengt haar land hier naartoe, ze geeft het leven".

In *Drawing her* Story hebben de deelneemsters uitdrukking weten te geven aan hun fascinerende verhalen. Met de tekenkunst daarbij als bijzondere methode om niet alleen uitdrukking te kunnen geven aan herinneringen, ervaringen en gevoelens, maar ook om op een andere manier te leren contact te maken en om nieuwe mensen te ontmoeten. Via tekeningen laten de vrouwen elkaar zien waar zij vandaan komen, wat ze hebben meegemaakt en vooral, wie ze zijn.

De workshops van *Drawing her Story* dragen door de aandacht voor elkaars verhaal bij aan de integratie en participatie van vrouwen uit allerlei culturen. Met het feit dat er binnen de groepen zoveel verschillende culturen vertegenwoordigd zijn en met de aandacht die besteed wordt aan de communicatie via beelden, onderscheidt *Drawing her Story* zich van andere integratieprojecten. De serie workshops heeft de deelneemsters op zeer intensieve wijze met elkaar in contact gebracht. Bovendien werken de deelneemsters mee in het vervolgtraject van de workshops, bestaande uit een reizende expositie, een discussiemiddag, een documentaire en deze catalogus, om zodoende ook anderen te laten kennismaken met de vrouwen van *Drawing her Story*.

Het succes van *Drawing her Story* ten slotte, is vooral te danken aan de deelneemsters zelf. Zij hebben zich opengesteld en hun talloze bijzondere verhalen met elkaar en de buitenwereld gedeeld. Lieke, een van de deelneemsters in Bussum, beschrijft hieronder hoe zij dat heeft ervaren:

"Op een van de tekeningen lees ik de woorden 'geen oorlog'. Hierachter schuilt een wereld van verdriet. De pijn die deze vrouw moet voelen is bijna tastbaar en ik merk dat de hele groep dit zo ervaart. In een paar weken zijn wij al zoveel dichter tot elkaar gekomen en wordt het steeds duidelijker dat we, door iets samen te doen en goed te luisteren, veel van elkaar leren. Maar op deze zelfde tekening staat ook geschreven 'een betere toekomst' en dat vind ik zo treffend. De maakster ervan woont in een vreemd land, tussen vreemde mensen, en probeert haar leven weer op de rails te krijgen. Zij blijft positief en houdt zicht op de mooie toekomst hier die haar mogelijk te wachten staat. Dat vind ik klasse! Het is een voorrecht dit mee te maken."

TEKENINGEN

SELECTIE DOOR DE DEELNEEMSTERS

Elaine Veldema (Suriname) tekent haar huis. Elaine: "Hier zie je ons huis en dat van de buren. We hebben een twee-onder-een-kap-woning. Het is mijn droom dat er een ontmoetingsplek voor ouderen in de buurt zou komen en wat praatbanken. Dat heb ik getekend in de wolk, met mooie felle kleuren. De hand die ik heb getekend staat symbool voor integratie."

Sidiqa Sofizada (Afghanistan), Elaine Veldema (Suriname), Soeri Kaskandar-Riethorst (Javaans-Surinaams) Ovemia Slot (Nederland) en Beatrice Graumann (de docente)

links Op deze tekening heeft Imelda een gelukkige jeugdherinnering verbeeld. Imelda: "Het was 1958 en ik was twaalf jaar. Ik tekende erg graag, maar in die tijd had ik weinig kleurpotloden en al helemaal geen verf. Toen heb ik een potje gouden inkt gekregen. Ik was dolgelukkig met mijn mooie, wonderlijke potje gouden inkt!"
boven Imelda Kelly (Aruba) tekent een verdrietige jeugdherinnering. Imelda: "Op deze tekening neem ik voorgoed afscheid van mijn vader. Hij vertrok naar Nederland toen ik elf jaar was. Nu pas, bij het maken van deze tekening, voel ik pas echt het verdriet van toen, van dat afscheid."

Soeri Kaskandar-Riethorst (Javaans-Surinaams) en Ovemia Slot (Nederland)

Soeri Kaskandar-Riethorst: "Ik ga ook elke keer met plezier naar de workshop. Ik heb van alles meegemaakt, waardoor het leek alsof het creatieve in mij was dood gegaan, maar door deze tekenworkshop ben ik weer helemaal tot bloei gekomen. Er is nog veel te doen: schilderslinnen en verf halen, ik wil nog zoveel schilderen en tekenen. Uiteindelijk wil ik terug gaan naar Suriname om daar met schilderen mijn kostje verdienen. In ieder geval zijn mijn dromen terug. Terug van ingedut."

Irma Audenaert (Nederland) en Sidiqa Sofizada (Afghanistan)

Irma Audenaert (Nederland) tekent een stripverhaal over haar jeugd. Irma: "Ik ben geboren en getogen in Amsterdam-zuid. Vlak bij het Rai-gebouw. We hadden een gezin met zeven kinderen: twee jongens en vijf meisjes. De jongste twee werden 'de kleintjes' genoemd. Ik was de op een na jongste. De honden uitlaten behoorde tot een vast ritueel in het gezin. Zodra je oud genoeg was, werd je tot dit ritueel toegelaten en moest ook jij regelmatig met de hond gaan lopen. We speelden heel veel buiten.
Toen ik nog heel jong was gingen we zomers drie maanden naar Zandvoort, waar mijn ouders een heel huis afhuurden. In mijn herinnering was het toen altijd mooi weer.
Op de lagere school was ik een rustig kind. Ik kon goed leren, maar zat altijd te 'dromen', zoals al mijn leraressen zeiden. Dat was mijn moeder ook al opgevallen. Op de middelbare school werd dat dromen steeds erger en ik ben daardoor op de MMS heel eenzaam en ongelukkig geweest. Ik probeerde mezelf altijd een houding te geven door net te doen of ik mijn huiswerk nog moest leren, anders viel het op dat ik alleen zat. Door die school heb ik een hekel aan nonnen overgehouden. Ze hadden weinig begrip voor kinderen die anders waren. Leren werd steeds moeizamer en ik moest van twee scholen af.
Toen ik zestien was en op mijn derde middelbare school zat, kwamen ze er achter dat ik 'abscences' had. Ik droomde dus niet, maar raakte afwezig: een milde vorm van epilepsie. Toen ik daarvoor medicijnen kreeg, ben ik enorm veranderd, Ik werd van een stille, eenzame dromer een gangmaker in de klas en heb moeiteloos tóch nog een mulo-diploma gehaald. In de laatste klas ontmoette ik mijn huidige man, die op zijn achttiende een motor kreeg, waar ik regelmatig achterop zat. Dóódeng, maar ik liet me niet kennen."

Imelda Kelly (Aruba) en Margriet Smit (Curacao)

Bouchra Daoudi (Marokko) is dertig jaar en woont sinds 1998 in Nederland. Ze is geboren in een klein gezin met twee zussen. Bouchra heeft hier twee jeugdherinneringen getekend.

Ovemia Slot: "We zijn een gezellig clubje en erg open naar elkaar. Daardoor zijn we niet bang om dingen te vertellen die we normaal misschien niet zo makkelijk aan anderen kwijt zouden willen. Het blijkt dat je door al die persoonlijke verhalen best veel over een andere cultuur te weten komt. Ik heb hele leuke en lieve mensen leren kennen."

Bouchra Daoudi (Marokko) en Ovemia Slot (Nederland)

Sidiqa Sofizada (Afghanistan) vertelt over haar tekening. Sidiqa: "Op eenentwintig maart vieren wij 'Bohoria': Afghaans nieuwjaar. Dit is een belangrijk lentefeest. In grote schalen worden zaden op een vochtige ondergrond gelegd. De kiemen en gewassen die daaruit groeien worden afgeknipt en het overblijfsel wordt in een hele grote pan gekookt. De hele nacht blijven de vrouwen en meisjes bij die grote pan om te roeren, dansen, zingen en trommelen. Dit gerecht word 'Samanak' genoemd."

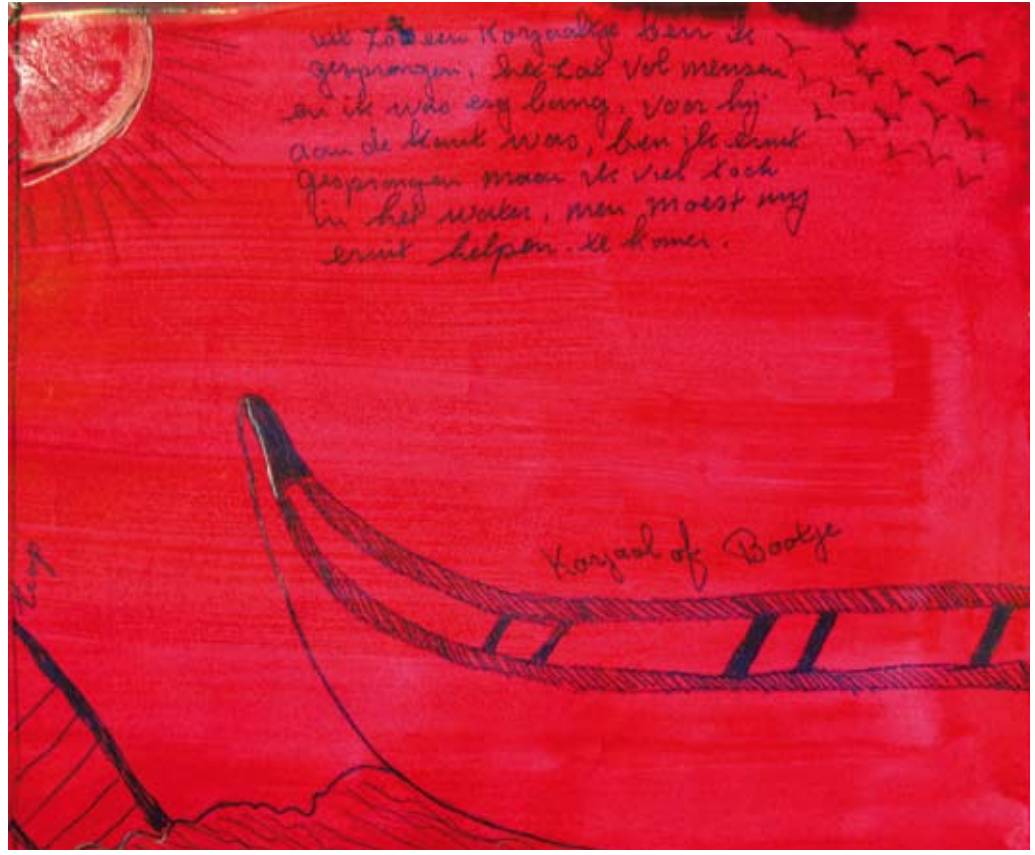

Margriet Smit (Curacao): "We hebben geleerd om de dingen die we mee hebben gemaakt op papier te zetten. Veel dingen heb ik geprobeerd te vergeten en die kwamen met het tekenen weer naar boven. Dat vond ik interessant. Ik dacht eerst dat het een simpele tekenles zou zijn, maar het was veel meer dan dat: je wisselt heel veel met elkaar uit. Dat vond ik erg leuk. Ik leerde van de andere vrouwen en zij van mij."

Elaine Veldema (Suriname)

Irma Audenaert (Nederland): "Het is een groep met allemaal leuke vrouwen. We leren elkaar steeds beter kennen, ook door alle verhalen die we bij de bespreking van de tekeningen te horen kregen. We moeten ook vaak opletten dat we niet teveel praten, anders krijgen we onze tekeningen niet af. We vinden het allemaal heel jammer dat het bijna afgelopen is en maken plannen om elkaar niet uit het oog te verliezen. Volgens mij moet dat gaan lukken!"

Irma Audenaert (Nederland)

Soeri Kaskandar-Riethorst (Javaans-Surinaams) tekent haar stamboom. Soeri: "Als meisje uit de tropen keek ik vanuit ons slaapkamerraam naar een grote 'Manjaboom': een mangoboom. De boom begon vanaf de grond met een stevige, dikke stam. Hij had hele grote takken die wel tot de hemel reikten, bedekt met heel veel donkere bladeren. Ik heb het nooit vruchten zien dragen en het leek alsof die boom altijd jong zou blijven, ondanks zijn statige uitstraling. Als de zon hoog aan de hemel stond spreidde de boom wijd zijn schaduw uit. Het was een prettige, sterke boom. In tijden van diepe dalen denk ik vaak terug aan deze boom en voel mij dan heel sterk worden, alsof de koelte van de schaduw die het mij vroeger bood, zacht troostend mijn vermoeide gedachten doet verdwijnen. In tijden van voorspoed voel ik mij net zo rijzig en fier, en vooral dankbaar. Al mijn grootouders zijn de stevige wortels van de boom. De takken en bladeren staan symbool voor de vele gezinnen binnen onze familie: mijn ooms, tantes, neven, nichten, mijn vier zoons en mijn man. Ze zijn allemaal net zo warm en vriendelijk als mijn grote Manjaboom, verspreid over de hele wereld: Indonesië, Suriname, Amerika en Nederland."

Soeri Kaskandar-Riethorst (Javaans-Surinaams), Ovemia Slot (Nederland),
Beatrice Graumann (de docente), Imelda Kelly (Aruba) en Sidiqa Sofizada (Afghanistan)

Ovemia Slot (Nederland) tekent haar verhaal: "Tot mijn negende jaar heb ik in Soerabaja gewoond, de grootste havenplaats van Midden-Java. We woonden in een vrijstaand huis met een galerij ervoor waar doorgaans werd gezeten en gegeten. Daarvoor lag een tuin, niet keurig aangelegd met een gazon en bloemen, maar wel met een grote boom waar ik regelmatig in klom. Zondags kwam er altijd een mannetje met warme wafels of saté voorbij. Zááálig! Zoals gebruikelijk in zuidelijke landen waren school- en werktijden anders dan hier in Nederland: we moesten altijd vroeg opstaan om naar school of werk te gaan.
Toen werd Indonesië zelfstandig en moesten wij, Nederlanders, naar ons vaderland terug. Voor ons was dit een reis van ongeveer drie maanden per boot, de 'Sibajak'. Deze reis hebben mijn moeder en ik grotendeels doodziek in onze kajuit doorgebracht. Gelukkig kwam ook hier op een gegeven moment een eind aan en voeren wij midden in de winter Rotterdam binnen. Voor het eerst zagen we ijs ('bevroren water!') en sneeuw. Koud vonden we het ook wel, maar gek genoeg was voor ons in het begin een flanellen jas warm genoeg. Pas als je wat langer in Holland was kreeg je het écht koud."

OVER
STICHTING NIKA KUNSTPROJECTEN

Stichting NIKA Kunstprojecten is op 23 mei 2008 opgericht met als doelstelling beeldende kunst in te zetten voor de samenleving om deze prettiger, mooier en leefbaarder te maken.

Om dit te bereiken, realiseert NIKA maatschappelijk geëngageerde kunstprojecten.
NIKA werkt hiervoor steeds samen met verschillende partijen die de maatschappij vertegenwoordigen: kunstenaars, welzijnsorganisaties, bibliotheken, vrouwencentra, et cetera.
Op professioneel gebied maakt NIKA voor de optimale realisatie van haar projecten steeds gebruik van gespecialiseerde freelancers. NIKA werkt daarnaast met vrijwilligers die zich, net als NIKA, tot doel hebben gesteld kwaliteitswerk te leveren.

Vol trots presenteert NIKA in deze catalogus haar eerste project *Drawing her Story*.

NIKA bestaat uit de volgende personen:

Nienke Verschuur, zakelijk leider
Nienke Verschuur is kunsthistorica en heeft als projectleider reeds meerdere grote succesvolle projecten opgezet.
Nienke Verschuur is zakelijk leider van Stichting NIKA Kunstprojecten.

Karin Janssen, artistiek leider
Karin Janssen is beeldend kunstenaar. Zij heeft regelmatig exposities van haar autonome werk en heeft verschillende geslaagde kunstprojecten bedacht en uitgevoerd. Meer over Karin Janssen leest u op www.karinjanssen.com.
Karin Janssen is artistiek leider van Stichting NIKA Kunstprojecten.

Bestuur
Sanne Cohen, Sietske Dijkstra, Marloes Otten

PARTNERS EN SPONSORS

Drawing her Story in Hoofddorp is tot stand gekomen in samenwerking Vrouwencentrum Saami/Meerwaarde

Drawing her Story en Stichting NIKA Kunstprojecten worden gesteund door

P.W. Janssens Friesche Stichting

Ontwerp en druk van deze catalogus is mogelijk gemaakt door Twin Media bv, www.twinmediabv.nl

Drawing her Story is een project waarbij allochtone en Nederlandse vrouwen elkaars verhaal tekenen. Vrouwen met oneindig veel verschillende achtergronden nemen deel aan dit project. Dit levert mooie, gevarieerde en persoonlijke tekeningen op. In deze catalogus vindt u deze bijzondere werken terug, samen met de foto's en verhalen van de deelneemsters. Op de bijgesloten documentaire kunt u zien hoe de werken tot stand zijn gekomen.

Het project *Drawing her Story* is in verschillende gemeentes uitgevoerd. In deze catalogus ziet u de werken van de deelneemsters uit Hoofddorp.

Drawing her Story is een project van Stichting NIKA Kunstprojecten dat in verschillende gemeentes in Nederland wordt uitgevoerd. Het project in Hoofddorp is tot stand gekomen in samenwerking met Vrouwencentrum SAAMI/Meerwaarde.

www.stichtingnika.nl

stichtingnikakunstprojecten